MINISTERE DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE

ARRETE DU GOUVERNEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE CLASSANT COMME MONUMENT LES FACADES ET LA TOITURE, AINSI QUE CERTAINES PARTIES DE L'INTERIEUR DE L'HÔTEL DE BROUCKERE, SIS RUE JACOB JORDAENS, 34/ANGLE RUE DE CRAYER A BRUXELLES.

Le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

Vu l'ordonnance du 4 mars 1993 relative à la conservation du patrimoine immobilier, notamment les articles 22 et 23 ;

Vu l'arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale du 17 octobre 1996 entamant la procédure de classement comme monument des façades et de la toiture, ainsi que de certaines parties de l'intérieur de l'hôtel de Brouckère, sis rue Jacob Jordaens, 34/ angle rue De Crayer à Bruxelles ;

Vu l'avis du collège des bourgmestre et échevins de la ville de Bruxelles émis le 19 décembre 1996 ;

Vu l'avis de la Commission royale des monuments et des sites émis le 22 août 1997 ;

Sur la proposition du Ministre-Président chargé des Pouvoirs locaux, de l'Emploi, du Logement et des Monuments et Sites,

ARRETE :

Art. 1er - Sont classés comme monument, les façades et la toiture, ainsi que certaines parties de l'intérieur : le hall d'entrée et la cage d'escalier, en ce compris le vitrail qui l'éclaire, l'escalier de service, la disposition des espaces intérieurs de l'hôtel de Brouckère, sis rue Jacob Jordaens, 34/ angle rue De Crayer à Bruxelles, connu au cadastre de Bruxelles, 7e division, section G, 5e feuille, parcelle n° 202x2, en raison de leur intérêt historique et artistique, précisé dans l'annexe I du présent arrêté.

MINISTERIE VAN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING TOT BESCHERMING ALS MONUMENT VAN DE GEVELS EN BEDAKING, EVENALS VAN BEPAALDE DELEN VAN HET INTERIEUR VAN HET HOTEL DE BROUCKERE, GELEGEN JACOB JORDAENS 34/HOEK DE CRAYERSTRAAT TE BRUSSEL.

De Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

Gelet op de ordonnantie van 4 maart 1993 inzake het behoud van het onroerende erfgoed, inzonderheid op de artikels 22 et 23 ;

Gelet op het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 17 october 1996 houdende instelling van de procedure tot bescherming als monument, van de gevels en bedaking, evenals van bepaalde delen van het inerieur van het hotel De Brouckère, gelegen Jacob Jordaensstraat, 34/ hoek De Crayerstraat te Brussel.

Gelet op het advies van het College van Burgemeester en Schepenen van 19 december 1996 ;

Gelet op het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen uitgebracht op 22 augustus 1997 ;

Op de voordracht van de Minister-Voorzitter belast met Plaatselijke Besturen, Tewerkstelling, Huisvesting en Monumenten en Landschappen,

BESLUIT :

Art. 1 - Worden beschermd als monument, de gevels en bedaking, evenals bepaalde delen van het interieur : de inkom en het trappenhuis, hierbij inbegrepen het glasraam dat het trappenhuis verlicht, de diensttrap en de indeling van de ruimtes van het hotel de Brouckère, gelegen Jacob Jordaensstraat 34/ hoek De Crayerstraat te Brussel, bekend ten kadaster te Brussel, 7de afdeling, sectie G. vijfde blad, perceel nr 202x2, wegens hun historische en artistieke waarde, zoals nader bepaald in bijlage I gevoegd bij dit besluit.

Art. 2 - La zone de protection relative au monument décrit dans l'article 1er comprend l'ensemble des parcelles et des voiries reprises dans le périmètre délimité sur le plan figurant à l'annexe II du présent arrêté.

Art. 3 - Le ministre qui a les monuments et sites dans ses attributions est chargé de l'exécution du présent arrêté.

Bruxelles, le 04-12-97

Par le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale et Ministre des Pouvoirs locaux, de l'Emploi, du Logement et des Monuments et Sites

Charles PICQUE

Art. 2 - De vrijwaringszone met betrekking tot het in artikel 1 vermelde monument betreft het geheel van de percelen en de wegen opgenomen in de omtrek zoals afgebakend op het plan gevoegd in bijlage II van dit besluit.

Art. 3 - De minister bevoegd voor de monumenten en landschappen, is belast met de uitvoering van dit besluit.

Brussel, 04-12-97

Door de Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

De Minister-Voorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering en Minister van Plaatselijke Besturen, Tewerkstelling, Huisvesting en Monumenten en Landschappen

Nadine SOUGNÉ

...pie certifiée conforme Voor eensluidend verklaard afschrift

GRBC - Chancellerie BHR - Kanselarij

ANNEXE I A L'ARRETE DU GOUVERNEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE CLASSANT COMME MONUMENT LES FACADES, LA TOITURE, AINSI QUE CERTAINES PARTIES DE L'INTERIEUR DE L'HÔTEL DE BROUCKERE, SIS RUE JACOB JORDAENS, 34/ ANGLE RUE DE CRAYER, A BRUXELLES.

Réf. cadastrale : 7e division, section G, 5e feuille, parcelle n° 202x2.

Description sommaire

C'est en 1900 qu'Henry van de Velde reçut la commande d'un hôtel de maître à construire à l'angle de la rue Jacob Jordaens et De Crayer, non loin de l'avenue Louise, nouvellement aménagée sous les auspices de Léopold II. Sur le point de s'installer à Weimar, van de Velde demanda l'assistance d'Octave Van Rysselberghe, « collaborateur instruit des dernières inventions de la construction moderne ». Fruit de la collaboration des deux architectes, l'hôtel de Brouckère allie les expériences et conceptions de chacun.
Ainsi le plan - comprenant un grand espace central où se déploie l'escalier principal et autour duquel se répartissent les diverses pièces - porte-t-il davantage la marque de Van Rysselberghe, tandis que l'élévation des façades reflète les préoccupations d'ordre et de mesure de van de Velde.
D'une grande sobriété, la façade à front de rue présente un parement de pierre blanche sur plinthe en pierre bleue. Elle se développe horizontalement sur six travées percées de baies en anse de panier à encadrement en cavet au rez-de-chaussée, rectangulaires à encadrement plat au premier étage. Les travées extrêmes, plus larges, sont éclairées chacune de deux baies jumelées au rez-de-chaussée et d'un triplet au premier - ouvrant sur un balcon en pierre à la travée donnant sur la rue De Crayer. L'horizontalité est accentuée par le larmier séparant le rez-de-chaussée de l'étage, ainsi que par la corniche galbée intégrée au parement.
La façade latérale donne sur un jardinet. Elle alterne briques rouges et bandes de pierre blanche. Son pignon est marqué par un oriel. La toiture à croupe en ardoises est percée à la travée de gauche par une large lucarne.
L'accès au jardinet se fait par une grille en fer forgé s'ouvrant dans un mur en pierre dont la partie supérieure est grillée. La menuiserie des fenêtres est extrêmement soignée, l'imposte de celles du premier étage étant à petits-bois.
A l'intérieur, l'ensemble des pièces s'articulent autour d'un grand hall central au sol couvert d'un parquet et éclairé par un lanterneau surmontant un vitrail à motifs floraux stylisés.
L'escalier en équerre et à une seule volée aboutit à un palier en encorbellement tournant autour du hall. Un second escalier tournant mène au deuxième étage.

L'intérêt du bien selon les critères définis à l'article 2, 1° de l'Ordonnance du 4 mars 1993 relative à la conservation du patrimoine immobilier :

Intérêt artistique et historique

Prônant dès les années 1890 un art fonctionnel et le rejet de l'ornementation (*Déblaiement de l'Art*, 1894), Henry van de Velde fut l'un des maîtres de l'Art nouveau dont il nous donne une interprétation d'une grande sobriété. C'est cette modération dont l'influence se fait sentir, tant dans l'élévation de l'hôtel de Brouckère, que dans la structuration de son espace intérieur. L'ordonnance régulière des fenêtres, la souplesse des courbes, les éléments décoratifs inscrits dans le parement de la façade sont autant de signes distinctifs d'un art fait de retenue qui diffère des compositions habituellement plus angulaires et fragmentant davantage les espaces, propres à Van Rysselberghe.
La comparaison avec l'hôtel Paul Otlet (1894), autre immeuble d'angle de Van Rysselberghe est de ce point de vue éclairante. Si van de Velde collabora également à sa réalisation, il n'intervint que dans la décoration intérieure.

Quant à l'intérieur, on y retrouve la conception chère à Van Rysselberghe d'un escalier comme épicentre de l'habitation, mais, sous l'influence de van Velde, celui-ci s'y déploie d'une seule venue. Le jeu complexe des volumes internes propre aux édifices de Van Rysselberghe a fait place à une simple superposition des étages. Le rez-de-chaussée et l'étage sont strictement séparés, traduisant une volonté d'ordonnance rationnelle propre à van de Velde.
La disposition des espaces intérieurs autour du hall central répond ici parfaitement aux contraintes imposées par l'asymétrie du terrain.
Notons que la commanditaire de l'hôtel, madame de Brouckère, était la mère de Louis de Brouckère. Homme politique, journaliste et professeur à l'université libre de Bruxelles, ce dernier joua un rôle important dans la constitution et l'organisation du Parti Ouvrier Belge.

Vu pour être annexé à l'arrêté du 04-12-97

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale et Ministre des Pouvoirs locaux, de l'Emploi, du Logement et des Monuments et Sites

Charles PICQUE

Copie certifiée conforme

NADINE SOUGNÉ
CHANCELLERIE

BIJLAGE I BIJ HET BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING TOT BESCHERMING ALS MONUMENT VAN DE GEVELS, BEDAKING, EVENALS VAN BEPAALDE DELEN VAN HET INTERIEUR VAN HET HOTEL DE BROUCKERE, GELEGEN JACOB JORDAENSSTRAAT 34 / HOEK DE CRAYERSTRAAT TE BRUSSEL.

Kadastrale gegevens : 7de afdeling, sectie G, 5de blad, perceel nr. 202x2.

Beknopte beschrijving

In 1900 kreeg Henry van de Velde de opdracht een herenhuis te bouwen op de hoek van de Jacob Jordaensstraat en de De Crayerstraat, niet ver van de Louizalaan die nog maar onlangs aangelegd was op initiatief van Leopold II. Van de Velde, die op het punt stond zich in Weimar te vestigen, riep hulp in van Octave Van Rysselberghe, zijn «medewerker die op de hoogte was van de laatste nieuwe uitvindingen in de moderne bouwkunst ». Het resultaat van deze samenwerking vormt het Hôtel de Brouckère, waarin de ervaring en vormgeving van beide architecten elkaar aanvullen.
Zo draagt het plan - met een grote centrale ruimte vanwaar de hoofdtrap begint en waarrond zich de verschillende vertrekken scharen - veeleer de stempel van Van Rysselberghe, terwijl de gevelopstand de zin voor orde en regelmaat van van de Velde weergeeft.
De erg sobere straatgevel werd opgetrokken in een parement van natuursteen op een arduinen plint. Hij strekt zich horizontaal uit over zes traveeën met korfbogige muuropeningen in een omlijsting met kwartholbeloop op de begane grond en met rechthoekige vensters in platte omlijsting op de verdieping. De twee buitenste, bredere, traveeën worden verlicht door twee gekoppelde muuropeningen in de eerste bouwlaag en een drielicht in de tweede bouwlaag die aan de zijde van de De Crayerstraat voorafgegaan wordt door een stenen balkon. Het horizontaliserend effect wordt nog versterkt door de doorlopende puilijst met afzaat en de kroonlijst met afgeronde aanzet die een natuurlijk verlengstuk van de gevel lijkt te vormen.
De zijkant, een puntgevel, kijkt uit op een tuintje. Hij bestaat uit banden in afwisselend rode baksteen en natuursteen en wordt opgeluisterd door een erker. Het leien schilddak bezit een brede dakkapel boven de linker travee.
Een smeedijzeren hek aan weerszijden verankerd in een stenen muur waarvan het bovenste deel eveneens van tralies voorzien is, verleent toegang tot het tuintje. De houten kozijnen van de vensters zijn bijzonder goed afgewerkt en voorzien van een houten roedenverdeling boven de tussendorpel voor wat de muuropeningen van de verdieping betreft.
Binnen groeperen de verschillende vertrekken zich rond een grote centrale hal met parketvloer die verlicht wordt door een lantaarn boven een glasraam met gestileerde florale motieven.
De trap met één kwartslag leidt naar een overloop die een galerij rond de hal vormt. Een tweede - wentel - trap leidt naar de zolderverdieping.

Waarde van het goed volgens de maatstaven vastgesteld in artikel 2, 1° van de ordonnantie van 4 maart 1993 inzake het behoud van het onroerende erfgoed :

Artistieke en historische waarde :

Als aanhanger - en dit vanaf 1890 - van een functionele kunst die de ornamentiek verwierp (Déblaiement de l'Art, 1894) wordt Henry van de Velde beschouwd. als één van de meesters van de art nouveau. Van de Velde interpreteert de art-nouveaustijl op sobere wijze zoals blijkt uit de opstand alsook uit de ruimtelijke verdeling van het Hôtel de Brouckère. Ook de regelmatige vensterritmering, de soepele gebogen lijnen en de decoratieve elementen die het gevelparement vertoont, geven duidelijk blijk van een gereserveerdheid en gematigdheid ten aanzien van de art nouveau die veschilt van de gewoonlijk hoekigere en eerder fragmenterende architectuur van Van Rysselberghe.
De vergelijking met het Hôtel Paul Otlet (1894), een ander hoekpand van Van Rysselberghe is in dit opzicht verhelderend. Het aandeel van van de Velde beperkt zich hier evenwel tot de interieurdecoratie.
Binnen is de trap als epicentrum van de woning een geliefd thema van Van Rysselberghe doch, onder invloed van van de Velde, bestaat deze maar uit één deel. Het complexe volumespel dat Van Rysselberghe normaal voorzag voor de binnenruimtes, heeft hier plaatsgemaakt voor een eenvoudige opeenstapeling van verdiepingen. De begane grond en de verdieping worden strikt van mekaar gescheiden, waaruit de zin voor rationele ordonnantie van van de Velde spreekt.

De schikking van de vertrekken rondom een centrale hal vormde de perfecte oplossing voor het asymmetrisch terrein.
Vermeldenswaardig is nog het feit dat de opdrachtgeefster voor de woning, mevrouw de Brouckère, de moeder van Louis de Broeckère was. Deze politicus, journalist en professor aan de « Université Libre de Bruxelles », speelde een belangrijke rol in de oprichting en organisatie van de Parti Ouvrier Belge.

Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van 04 - 12 - 97

De Minister-Voorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering en Minister van Plaatselijke Besturen, Tewerkstelling, Huisvesting en Monumenten en Landschappen

Charles PICQUE

VOOR EENSLUIDEND
VERKLAARD AFSCHRIFT

NADINE SOUGNÉ
KANSELARIJ

ANNEXE II A L'ARRETE DU GOUVERNEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE CLASSANT COMME MONUMENT LES FACADES ET LA TOITURE, AINSI QUE CERTAINES PARTIES DE L'INTERIEUR DE L'HÔTEL DE BROUCKERE, SIS RUE JACOB JORDAENS, 34/ANGLE RUE DE CRAYER A BRUXELLES.

BIJLAGE II VAN HET BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING TOT BESCHERMING ALS MONUMENT VAN DE GEVELS EN BEDAKING, EVENALS VAN BEPAALDE DELEN VAN HET INTERIEUR VAN HET HOTEL DE BROUCKERE, GELEGEN JACOB JORDAENS 34/HOEK DE CRAYERSTRAAT TE BRUSSEL.

DELEMITATION DE LA ZONE DE PROTECTION

AFBAKENING VAN DE VRIJWARINGSZONE

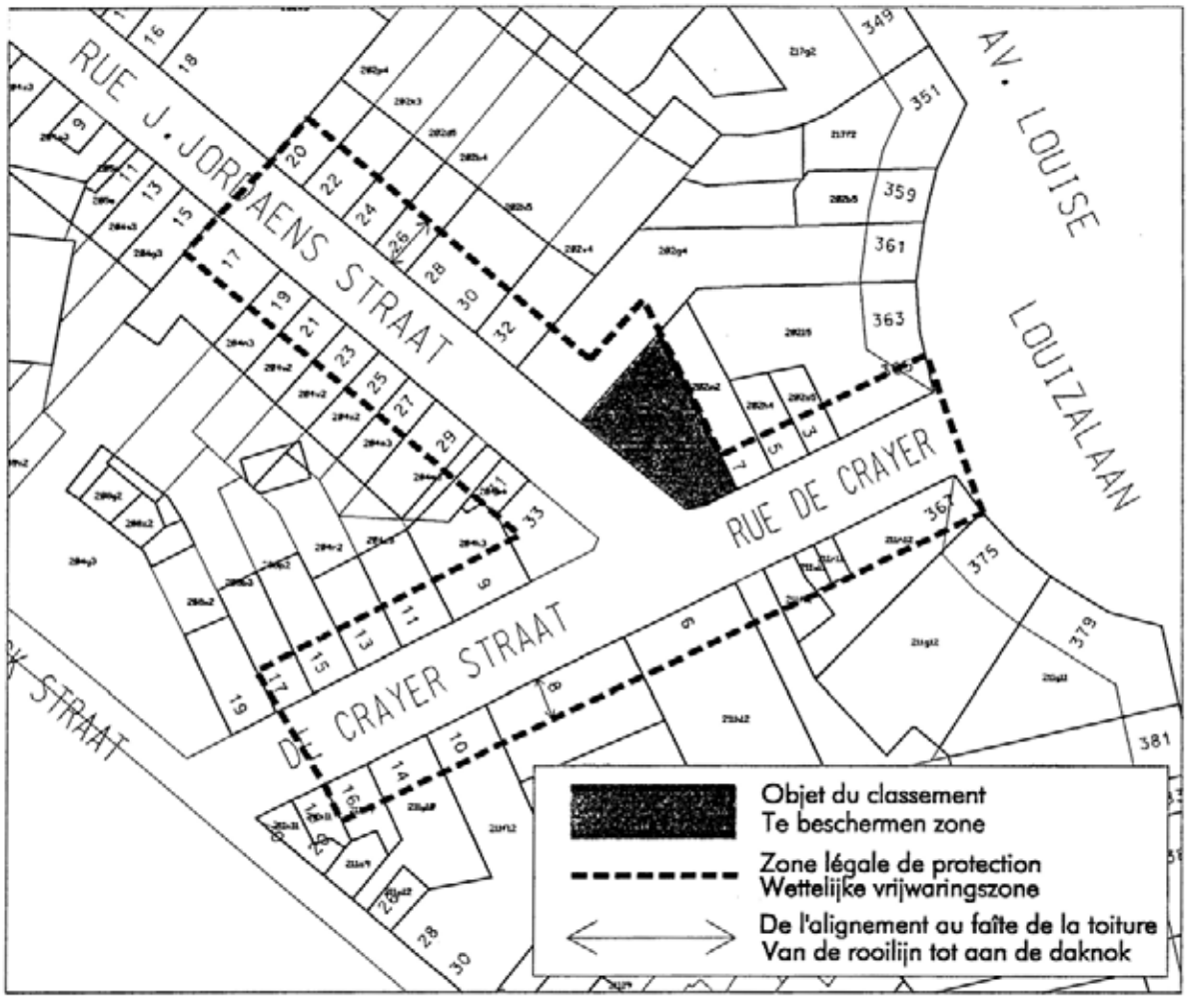

Vu pour être annexé à l'arrêté du 04-12-97

Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van 04-12-97

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale et
Ministre des Pouvoirs locaux, de l'Emploi, du Logement et des Monuments et Sites

De Minister-Voorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering en Minister van Plaatselijke Besturen, Tewerkstelling, Huisvesting en Monumenten en Landschappen

Copie certifiée conforme Voor eensluidend verklaard afschrift

Nadine SOUGNÉ

Charles PICQUE

GRBC - Chancellerie BHR - Kanselarij